

Dr Małgorzata Iwanicz-Drozdowska
Dr Małgorzata Zaleska
Bankowy Fundusz Gwarancyjny

WPŁYW ZMIAN W ZAKRESIE REGULACJI OSTROŻNOŚCIOWYCH NA POLSKI SEKTOR BANKOWY

WSTĘP

Regulacje ostrożnościowe definiowane są jako normy prawne adresowane do instytucji finansowych, mające na celu określenie minimalnych standardów, sprzyjających ograniczeniu ryzykowej działalności instytucji finansowych, w tym banków. Za pomocą tych instrumentów władze nadzorcze próbują określić granice bezpieczeństwa w działalności instytucji finansowych.

Podstawowym zadaniem regulacji jest zatem niedopuszczenie do prowadzenia niebezpiecznych praktyk, niezgodnych z zasadami sztuki bankowej, zapewnienie bezpieczeństwa systemu bankowego, w tym jego uczestników, w ramach wolnej konkurencji. Pośrednio ma to wpływ na bezpieczeństwo depozytów zgromadzonych w bankach.

W Polsce regulacje ostrożnościowe ustanawiane są przez organ zewnętrzny w stosunku do banków – Komisję Nadzoru Bankowego (KNB). Wywierają one jednocześnie zasadniczy wpływ na warunki działalności bankowej. Wprowadzone w ostatnim okresie zmiany w dziedzinie norm mają na celu objęcie regulacjami nowych obszarów działalności bankowej oraz dostosowanie polskich przepisów do prawodawstwa Unii Europejskiej.

W poniższym opracowaniu zaprezentowany zostanie wpływ ostatnich zmian w zakresie wybranych regulacji nadzorczych, tj. funduszy własnych, współczynnika wypłacalności oraz rezerw celowych¹⁾, na sytuację finansową banków działających w Polsce.

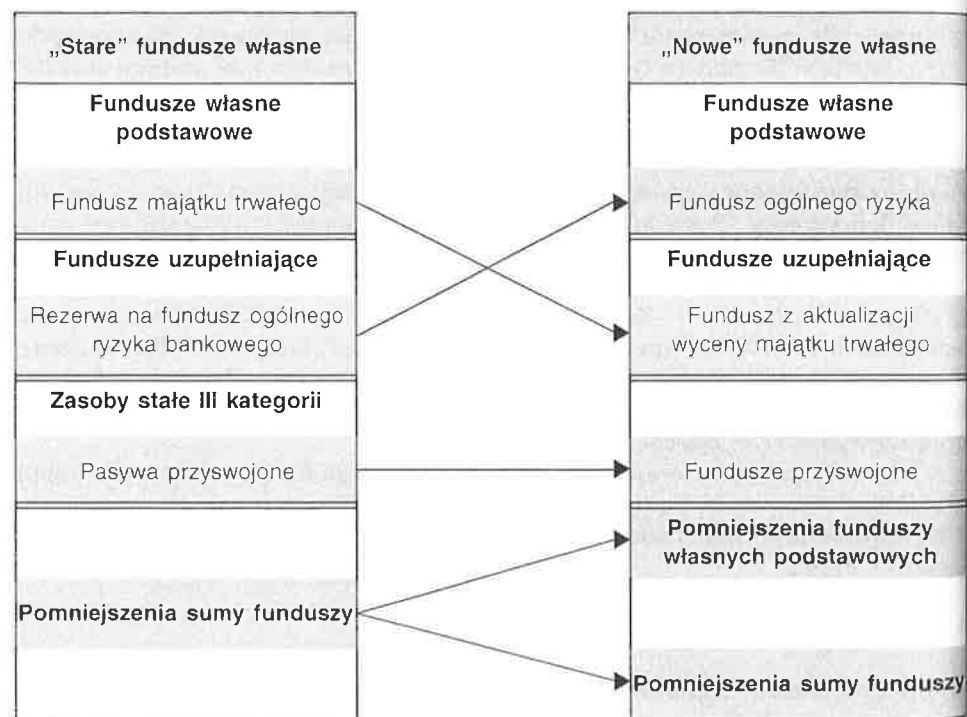
1. FUNDUSZE WŁASNE

W tym punkcie zaprezentowane zostaną tylko zmiany w regulacjach ostrożnościowych, nie będzie natomiast analizowany ich wpływ na sektor bankowy. Zmiany w obecnym kształcie mają charakter porządkujący i dopiero w przyszłości

będą oddziaływać na sektor (np. w odniesieniu do niektórych pozycji pomniejszających fundusze własne podstawowe przewidziano okres przejściowy i dopiero od 2001 roku banki będą musiały je pomniejszać o wartości niematerialne i prawne).

Zmiany w zakresie wyliczania funduszy własnych polskich banków, wprowadzone ustawą Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku i uchwałami KNB, miały na celu przede wszystkim dostosowanie polskich rozwiązań do przepisów dyrektywy Unii Europejskiej 89/299/EEC. W art. 127 ustawy Prawo bankowe zdefiniowano, że fundusze własne są złożone z funduszy podstawowych i uzupełniających. Ustalenie bardziej szczegółowych zasad wyliczania funduszy własnych pozostawiono KNB. KNB uchwałą nr 8/98 z dnia 5 sierpnia 1998 roku w sprawie ustalania wysokości funduszy własnych banków należących do bankowej grupy kapitałowej lub grupy bankowej dla potrzeb stosowania norm i granic określonych ustawą Prawo bankowe, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających banku oraz warunków i trybu ich zaliczenia, a także pozycji bilansu banku podlegających potrąceniu przy wyliczaniu jego funduszy własnych wprowadziła nową metodologię obliczania funduszy własnych. W ten

Schemat 1

Źródło: Opracowanie własne.

sposób w jednym akcie prawnym uregulowano sposób wyznaczania funduszy własnych pojedynczych banków, jak i grup bankowych.

Uchwała KNB nr 8/98 została wydana nie tylko na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 127 ustawy Prawo bankowe, ale również art. 114 ust. 4 tej samej ustawy oraz art. 10 ust. 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1996 roku o łączeniu i grupowaniu niektórych banków w formie spółki akcyjnej, upoważniających Komisję do ustalenia zasad wyliczania funduszy własnych bankowych grup kapitałowych i grup bankowych.

Zmiany w zakresie wyliczania funduszy własnych prezentuje schemat 1 i tabela 1.

Tabela 1. Porównanie zasad wyliczania funduszy własnych banku w zarządzeniu Prezesa NBP nr 7/93²⁾ i uchwale KNB nr 8/98³⁾

Zarządzenie Prezesa NBP nr 7/93 z dnia 20 maja 1993 r.	Uchwała KNB nr 8/98 z dnia 5 sierpnia 1998 r.
1	2
Fundusze własne podstawowe: <ul style="list-style-type: none"> • Kapitał (fundusz) podstawowy • Kapitał (fundusz) zapasowy • Kapitały (fundusze) rezerwowe • Fundusz majątku trwałego • Nie podzielony zysk z ubiegłego roku 	Fundusze podstawowe: <ul style="list-style-type: none"> • Fundusz (kapitał) podstawowy • Fundusz (kapitał) zapasowy • Fundusze (kapitały) rezerwowe • Fundusz ogólnego ryzyka
—	Pomniejszenie funduszy podstawowych: <ul style="list-style-type: none"> • Akcje własne posiadane przez dany bank • Wartości niematerialne i prawne • Nie podzielony wynik finansowy z lat ubiegłych – strata ze znakiem dodatnim (w tym strata w trakcie zatwierdzenia), zysk ze znakiem ujemnym • Strata na koniec miesiąca sprawozdawczego, narastająco od początku roku
Fundusze uzupełniające II kategorii: <ul style="list-style-type: none"> • Rezerwy na ryzyko i wydatki • Fundusz inwestycyjny • Fundusz postępu techniczno-ekonomicznego • Rezerwa na fundusz ogólnego ryzyka bankowego • Rezerwa rewaluacyjna 	Fundusze uzupełniające: <ul style="list-style-type: none"> • Fundusz z aktualizacji wyceny majątku trwałego • Rezerwy na ryzyko i wydatki nie związane z działalnością podstawową banku⁴⁾ • Fundusz inwestycyjny⁵⁾ • Fundusze przyswojone⁶⁾ • Fundusze utworzone na podstawie odrębnych przepisów • Inne fundusze tworzone ze środków własnych lub obcych, pod warunkiem spełnienia trzech wymienionych w uchwale warunków

Bezpieczny Bank

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> • Zobowiązanie z tytułu papierów wartościowych o nie określonym terminie wymagalności oraz inne instrumenty, w części opłaconej, pod warunkiem spełnienia pięciu warunków określonych w uchwale • <i>Dodatkowa kwota odpowiedzialności członków⁷⁾</i> • <i>Zobowiązania podporządkowane</i>
Zasoby stałe III kategorii: <i>Pasywa podporządkowane lub przyswojone</i>	—
Pomniejszenia sumy funduszy: <ul style="list-style-type: none"> • Brakująca kwota niezbędnych rezerw celowych • Strata z poprzedniego roku • Strata na koniec miesiąca sprawozdawczego • Udziały kapitałowe w podmiotach finansowych 	Pomniejszenia sumy funduszy: <ul style="list-style-type: none"> • Brakująca kwota niezbędnych rezerw celowych • Zaangażowanie kapitałowe banku⁸⁾ wyrażone m.in. w postaci: posiadanych akcji lub udziałów w instytucjach finansowych zależnych i stowarzyszonych oraz akcji lokacyjnych, handlowych lub udziałów w instytucjach finansowych innych niż wymienione wyżej.

Źródło: Opracowanie własne.

Ustawa Prawo bankowe oraz przepisy wykonawcze wprowadziły liczne zmiany w zakresie definicji funduszy własnych (zob. tabela 1). Poniżej zostaną natomiast zasygnalizowane inne, bardziej ogólne zmiany dotyczące funduszy własnych.

- ❖ Po pierwsze, zrezygnowano z pojęcia fundusze własne brutto banku.
- ❖ Po drugie, postanowiono, że fundusze własne wyliczone dla potrzeb nadzorczych będą podstawą odniesienia dla wszystkich regulacji nadzorczych (uwzględniających w swojej konstrukcji fundusze własne). KNB ma możliwość wydania zezwolenia na czasowe nieuwzględnianie w pomniejszeniach funduszy własnych podstawowych banków realizujących programy postępowania naprawczego lub banków przejmujących banki zagrożone upadłością bądź likwidacją ze względu na złą sytuację ekonomiczną, całości lub części pozycji: nie pokryta strata oraz strata w trakcie zatwierdzania, a także strata na koniec okresu sprawozdawczego, liczona narastająco od początku roku.
- ❖ Po trzecie, zdefiniowano w uchwale KNB nr 8/98 pojęcie instytucji finansowej. Obecnie pod pojęciem instytucji finansowej rozumie się w szczególności (katalog tych podmiotów ma charakter otwarty): banki, domy maklerskie (w tym domy i biura maklerskie pozostające w strukturach banku), zakłady ubezpieczeń, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, przedsiębiorstwa leasingowe.

Nowe idee i rozwiązania

Zmiany w zakresie funduszy własnych miały charakter porządkujący i zwiększyły stopień dostosowania polskich rozwiązań do prawodawstwa Unii Europejskiej.

2. WSPÓLCZYNNIK WYPŁACALNOŚCI

2.1. Zmiany w regulacjach ostrożnościowych

Komisja Nadzoru Bankowego – wydając zarządzenie nr 5/98 z dnia 2 grudnia 1998 roku w sprawie sposobu wyliczenia współczynnika wypłacalności banku oraz procentowych wag ryzyka przypisanych poszczególnym kategoriom aktywów i zobowiązań pozabilansowych – wprowadziła istotne zmiany w szacowaniu adekwatności kapitałowej banków.

Zgodnie z zarządzeniem nr 5/98 wagi ryzyka są określane według kryterium rodzaju podmiotu (w tym państwa pochodzenia) oraz rodzaju operacji bankowych. Państwa zostały podzielone na dwie grupy, tj. państwa strefy A i B. Przez państwa strefy A rozumie się:

- ❖ państwa członkowskie Unii Europejskiej,
- ❖ państwa członkowskie Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju – OECD,
- ❖ państwa, które zawarły specjalne porozumienia o kredytowaniu Międzynarodowego Funduszu Walutowego, w ramach Ogólnego Porozumienia o Zaciąganiu Kredytów przez Fundusz (GAB).

Strefa A nie obejmuje jednak państw, które restrukturyzują lub restrukturyzowały swoje zadłużenie zagraniczne w ciągu ostatnich 5 lat lub od momentu przyjęcia do Unii Europejskiej albo OECD w przypadku członków tych organizacji. Do strefy B należą pozostałe państwa.

Klasyfikacja podmiotów, przy uwzględnieniu powyższego podziału, jest następująca:

1. Podmioty klasy I:

- ❖ banki centralne i rządy państw należących do sfery A oraz Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej i Narodowy Bank Polski,
- ❖ Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych (KUKE),
- ❖ Bankowy Fundusz Gwarancyjny,
- ❖ wiarygodne giełdy i izby rozliczeniowe, wymagające codziennego regulowania depozytów zabezpieczających, posiadające rating kredytowy co najmniej na poziomie inwestycyjnym (według Moodys i Standard and Poors) – w zakresie związanym z dokonywaniem transakcji terminowych i opcyjnych.

2. Podmioty klasy II:

- ❖ banki mające siedzibę w państwach należących do sfery A oraz banki mające siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

- ❖ władze lokalne lub regionalne państw należących do sfery A oraz jednostki samorządów terytorialnych Rzeczypospolitej Polskiej, posiadające własny budżet,
 - ❖ banki rozwoju wielostronnego,
 - ❖ Europejski Bank Inwestycyjny.
3. Podmioty klasy III:
- ❖ podmioty nie zaliczone do klasy I lub II.

Załącznik nr 2 do zarządzenia KNB nr 5/98 przewiduje, podobnie jak dyrektywa Unii Europejskiej, cztery wagi ryzyka: 0%, 20%, 50% i 100%.

Omawiane zarządzenie wprowadza także cztery wagi ryzyka: 0%, 20%, 50% i 100% dla zobowiązań pozabilansowych. W odniesieniu do pozycji pozabilansowych rozszerzony został ich katalog uwzględniany przy szacowaniu wartości zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem, np. wcześniej banki nie uwzględniały w zasadzie ryzyka kredytowego, towarzyszącego instrumentom pochodnym. Procentowe wagi ryzyka przypisane poszczególnym kategoriom zobowiązań pozabilansowych wylicza się jako iloczyn wag ryzyka produktu i wagi ryzyka kontrahenta. Określenie „waga ryzyka produktu” jest mylące, gdyż w rzeczywistości chodzi o współczynnik konwersji kredytowej, tj. współczynnik pozwalający na przekształcenie pozycji pozabilansowej w ekwiwalent kredytowy.

Zestawienie najistotniejszych zmian w zakresie wyliczania współczynnika wypłacalności prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Porównanie zasad wyliczania współczynnika wypłacalności w zarządzeniu Prezesa NBP nr 7/93 i zarządzeniu KNB nr 5/98

Zarządzenie Prezesa NBP nr 7/93 z dnia 20 maja 1993 r.	Zarządzenie KNB nr 5/98 z dnia 2 grudnia 1998 r.
Pozycje bilansowe i pozabilansowe klasyfikowane są do sześciu wag ryzyka.	Pozycjom bilansowym i pozabilansowym przyporządkowano cztery wagi ryzyka (brak wagi 10% i 30%).
Należnościom zabezpieczonym hipoteką na nieruchomości przyporządkowano wagę ryzyka w wysokości 100%.	Należnościom zabezpieczonym hipoteką na nieruchomości przypisano wagę ryzyka w wysokości 50%.
Brak uwzględnienia ryzyka kredytowego towarzyszącego transakcjom terminowym.	Przypisanie procentowych wag ryzyka transakcjom terminowym.

Źródło: Opracowanie własne.

Wyżej opisany, nowy sposób obliczania współczynnika wypłacalności lepiej odzwierciedla więc sytuację banków, choć należy pamiętać, że wpływ tych zmian na wysokość współczynnika jest różny w poszczególnych bankach. Zależy to bowiem od struktury aktywów i pozycji pozabilansowych oraz struktury funduszy własnych.

2.2. Wpływ zmian w regulacjach ostrożnościowych na sytuację banków

2.2.1. Banki komercyjne

Zmiana wag ryzyka we współczynniku wypłacalności wpłynęła na obniżenie w sektorze bankowym wartości aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem. Analizę przeprowadzono dla sektora banków komercyjnych z racji dostępności danych odnośnie do aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem szacowanych według „starych” i „nowych” wag ryzyka w okresie od stycznia do maja 1999 roku. W ramach sektora banków komercyjnych indywidualnie oceniono banki „trójki”, tj. PKO BP, Bank Pekao SA, BGŻ SA, oraz Bank Handlowy w Warszawie SA i Powszechny Bank Kredytowy SA⁹⁾.

Zależności między wartością aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem dla obu systemów wag przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Relacja aktywów i zobowiązań pozabilansowych liczonych według „nowych” i „starych” wag ryzyka

	31.01.99	28.02.99	31.03.99	30.04.99	31.05.99
PKO BP	67,46%	67,68%	68,00%	68,65%	66,06%
Bank Pekao SA	81,81%	76,72%	81,06%	78,45%	80,60%
BGŻ SA	82,87%	82,72%	82,25%	82,27%	82,58%
Bank Handlowy w W-wie SA	85,50%	83,95%	85,24%	84,77%	84,29%
Powszechny Bank Kredytowy SA	94,78%	94,35%	95,06%	94,90%	94,89%
Pozostałe banki komercyjne	82,98%	82,91%	81,50%	82,03%	81,89%
Sektor banków komercyjnych ogółem:	81,43%	80,57%	80,55%	80,51%	80,36%

Źródło: Dane NBP, obliczenia własne.

Średnio w sektorze bankowym suma aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem obniżyła się w wyniku zmiany systemu wag o ok. 20%. Należy to wiązać głównie ze zmianą wagi dla (1) rządowych papierów wartościowych z 10% do 0% oraz (2) przyjęciem 50% wagi ryzyka dla należności zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości – poprzednio 100%.

Spośród analizowanych indywidualnie pięciu banków największe „korzyści” w tym zakresie odniosła PKO BP, najmniejsze zaś PBK SA. W przypadku PKO BP największe wpływy należy przypisać obniżeniu wagi ryzyka dla należności zabezpieczonych hipoteką, a także wyższemu – niż w pozostałych analizowanych indywidualnie bankach – udziałowi rządowych papierów wartościowych w sumie aktywów.

Przyjęte rozwiązania w zakresie współczynnika wypłacalności były zatem korzystne dla banków i miały na celu osiągnięcie większego stopnia harmonizacji polskich przepisów z prawodawstwem Unii Europejskiej.

3. REZERWY CELOWE NA NALEŻNOŚCI I ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE

3.1. Zmiany w regulacjach ostrożnościowych

Zmiany w zakresie klasyfikacji należności i zobowiązań pozabilansowych oraz tworzenia rezerw celowych zostały wprowadzone uchwałą KNB nr 13/98 z dnia 22 grudnia 1998 roku, która została zastąpiona uchwałą KNB nr 8/99 z dnia 22 grudnia 1999 roku (wejdzie w życie od 30 marca 2000 roku). Uwaga skupi się głównie na zmianach w zasadach tworzenia rezerw na aktywa, wynikających z pierwszej z wymienionych uchwał, ponieważ horyzont czasowy analizy dotyczy okresu jej obowiązywania. Najważniejsze zmiany, wprowadzone uchwałą KNB nr 13/98, prezentuje tabela 4.

Tabela 4. Porównanie zasad klasyfikacji należności bankowych i zobowiązań pozabilansowych oraz wymogów tworzenia rezerw celowych w zarządzeniu Prezesa NBP nr 13/94 i uchwale KNB nr 13/98

Zarządzenie Prezesa NBP nr 13/94 z dnia 10 grudnia 1994 r.	Uchwała KNB nr 13/98 z dnia 22 grudnia 1998 r.
1	2
Zarządzenie wydane na podstawie ustawy o rachunkowości i ustawy Prawo bankowe.	Uchwała wydana na podstawie ustawy o rachunkowości.
Banki są zobowiązane tworzyć rezerwy celowe m.in. na zaciągnięte zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji bądź poręczeń spłaty kredytów i pożyczek.	Banki są obowiązane tworzyć rezerwy celowe m.in. na udzielone zobowiązania pozabilansowe o charakterze finansowym i gwarancyjnym.
Bank dokonuje klasyfikacji należności do czterech kategorii (normalne, poniżej standardu, wątpliwe, stracone).	Bank klasyfikuje generalnie należności do pięciu kategorii (normalne, pod obserwacją – nowa kategoria, poniżej standardu, wątpliwe, stracone), ale w odniesieniu do kredytów konsumpcyjnych udzielonych osobom prywatnym – do czterech kategorii (brak kategorii pod obserwacją), a należności od Skarbu Państwa – trzech kategorii (brak kategorii: pod obserwacją i poniżej standardu).
Brak definicji należności i zobowiązań pozabilansowych zagrożonych.	Jako należności i zobowiązania pozabilansowe zagrożone rozumie się pozycje zakwalifikowane do kategorii: poniżej standardu, wątpliwe lub stracone.

1	2
Przy ustalaniu ryzyka bankowego bank wykorzystuje dwa niezależne od siebie kryteria: – terminowość spłaty kapitału i odsetek, – sytuację ekonomiczno-finansową dłużnika.	Przy ustalaniu ryzyka bankowego bank wykorzystuje (z wyjątkami określonymi w uchwale) dwa niezależne od siebie kryteria: – terminowość spłaty kapitału lub odsetek, – sytuację ekonomiczno-finansową dłużnika.
Ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika powinna uwzględniać: – czynniki obiektywne, – czynniki subiektywne.	Ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika powinna w szczególności uwzględniać: – mierniki ilościowe, – mierniki jakościowe (nowy element – jakość posiadanego zabezpieczenia).
Kwota należności lub wielkość zobowiązania z tytułu udzielonej gwarancji bądź poręczenia dla celów wyliczania wysokości rezerwy celowej powinna być zmniejszona o wartość zobowiązań określonych w dziewięciu punktach.	Podstawę obliczania rezerwy celowej stanowi kwota należności lub udzielonego zobowiązania pozabilansowego pomniejszona o wartość zabezpieczeń wymienionych w siedemnastu punktach ¹⁰⁾ (szerszy katalog – nowe pozycje to m.in. gwarancje lub poręczenia BFG, polisy ubezpieczeniowe KUKI SA, zastaw rejestrowy).
Rezerwa celowa jest sukcesywnie zmniejszana odpowiednio do spłaty należności banku lub po jej przekwalifikowaniu do kategorii należności o niższym stopniu ryzyka bądź wzrostu rynkowej wartości aktywów.	Rezerwa celowa jest zmniejszana odpowiednio do: spłaty należności banku, zmiany klasyfikacji należności do kategorii o niższym stopniu ryzyka, wzrostu wartości zabezpieczenia, wzrostu rynkowej wartości aktywów.

Źródło: Opracowanie własne.

Do najistotniejszych zmian, jakie wprowadziła uchwała KNB nr 13/98 zaliczyć trzeba wprowadzenie obowiązku tworzenia rezerw celowych na nowe kategorie należności.

Już w połowie 1999 roku banki musiały utworzyć rezerwy (w wysokości 0,5%) na każdy udzielony osobom prywatnym kredyt konsumpcyjny (z wyłączeniem mieszkaniowych). Minimalna stawka tworzonych rezerw będzie sukcesywnie wzrastać. W zamian za obowiązek tworzenia rezerw na cały portfel kredytów konsumpcyjnych banki nie muszą przeprowadzać oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, która wiązała się z ponoszeniem określonych kosztów operacyjnych. Podstawą oceny jakości kredytów konsumpcyjnych (z wyłączeniem mieszkaniowych), jak i gotówkowych udzielonych osobom prywatnym oraz należności z tytułu wydawanych kart kredytowych, jest obecnie tylko terminowość spłaty kapitału lub odsetek.

Wprowadzono również nowe reguły klasyfikowania należności od Skarbu Państwa (według kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek). Na te należności banki muszą także, w określonych przypadkach, tworzyć rezerwy celowe, a to oznacza, że zgodnie z zapisami uchwały KNB należności od Skarbu Państwa mogą być należnościami zagrożonymi. Zgodnie z wcześniej obowiązującymi przepisami należności od Skarbu Państwa były automatycznie klasyfikowane jako należności normalne, niezależnie od tego czy były obsługiwane, czy nie. Jednocześnie w katalogu pomniejszeń podstawy naliczania rezerwy celowej przewidziano pomniejszenie podstawy o wartość zabezpieczeń w postaci gwarancji lub poręczenia Skarbu Państwa.

W odniesieniu do należności innych niż kredyty konsumpcyjne oraz należności od Skarbu Państwa wprowadzono kategorię należności pod obserwacją, na które banki również będą musiały tworzyć rezerwy celowe. W uchwale KNB nr 13/98 nie podano precyzyjnych kryteriów klasyfikowania należności do omawianej grupy. Do należności pod obserwacją klasyfikuje się należności, w przypadku których opóźnienie w spłatach kapitału lub odsetek nie przekracza 1 miesiąca oraz sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużnika nie budzi obaw, ale budzi wątpliwości według kryteriów ustalonych przez bank (np. ze względu na ryzyko regionu, kraju, branży, grupy klientów, grupy produktów).

Pierwotnie w uchwale KNB nr 13/98 przyjęto zasadę, że przy klasyfikacji należności według terminowości spłat opóźnienie w spłatach należy odnosić do terminów określonych w momencie powstania należności. Oznaczało to nieskuteczność aneksów do umów, gdyż rezerwy celowe obejmowały wszystkie tzw. kredyty rolowane. Prowadziło to do sytuacji, w której rezerwy byłyby tworzone na należności, których termin zapłaty, zgodnie z nową umową, jeszcze nie nadszedł. Takie podejście z jednej strony ograniczało możliwości rolowania, mające na celu ominięcie wymogu tworzenia rezerw celowych i wykazywanie „papierowych” prolongatów, a z drugiej niekorzystnie wpływało na banki, które dokonywały prolongat spłat również dla swoich stałych, dobrych klientów. W odpowiedzi na liczne protesty banków przeciwko powyższej zasadzie, KNB dnia 12 marca 1999 roku podjęła uchwałę nr 3/99, w której wycofała się z określania terminu opóźnienia w stosunku do harmonogramu spłat, określonego w momencie powstania należności.

Wprowadzenie nowych zasad zwiększyło obciążenie wyniku finansowego tworzeniem rezerw (analiza w punkcie 3.2.).

Zmianą, która może pozytywnie wpływać na wyniki finansowe banków, jest rozszerzenie katalogu zabezpieczeń, o które pomniejszana jest podstawa naliczania rezerwy celowej.

W porównaniu do omówionych powyżej rozwiązań uchwała KNB nr 8/99 wprowadziła trzy zasadnicze zmiany:

- ❖ po pierwsze, przepisy nowej uchwały zmieniły wysokość oraz terminy (harmonogram) zwiększania minimalnej stawki tworzonych rezerw na należności normalne od osób prywatnych, udzielone na cele nie związane z działalnością gospodarczą (podobnie jak wcześniej z wyłączeniem kredytów mieszkani-

wych) oraz na należności i udzielone zobowiązania pozabilansowe, zaklasyfikowane do kategorii pod obserwacją. Od 31 marca 2000 roku do 31 grudnia 2000 roku minimalna stawka wynosi 1%, a od 1 stycznia 2001 roku – 1,5%;

- ❖ po drugie, uchwała nr 8/99 wprowadziła zapis, zgodnie z którym wymagany poziom rezerw celowych, na wymienione powyżej należności i zobowiązania pozabilansowe, pomniejsza się o kwotę równą 25% rezerwy na ryzyko ogólne, oddzielnie w obu kategoriach;
- ❖ po trzecie, nowa uchwała rozszerzyła katalog warunków, uprawniających bank do zmniejszenia rezerwy celowej (o wzrost rynkowej wartości aktywów oraz wzrost wartości rezerwy na ryzyko ogólne).

3.2. Wpływ zmian w regulacjach ostrożnościowych na sytuację banków

3.2.1. Banki komercyjne

Strukturę podmiotową i jakościową należności w sektorze banków komercyjnych przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Struktura podmiotowa i jakościowa należności (brutto, bez odsetek, kwoty w tys. zł)

	31.12.98	31.03.99	30.06.99	Struktura (30.06.99)
1	2	3	4	5
Należności od podm. finansowych	43 258 160,96	43 377 249,07	45 553 691,93	23,73%
Należności pod obserwacją	0,00	0,00	470 763,06	1,63%
Należności zagrożone:	632 967,92	708 737,36	1 271 535,55	7,21%
– poniżej standardu	62 632,00	80 008,44	648 786,83	9,77%
– wątpliwe	71 299,51	58 380,32	67 459,13	1,77%
– stracone	499 036,41	570 348,60	555 289,59	7,74%
Należności od podm. niefinansowych	123 998 611,91	132 436 707,17	138 502 109,77	72,16%
Należności normalne z tytułu kred. kons. i pod obserwacją	0,00	0,00	28 360 871,34	98,27%
Należności zagrożone:	13 449 871,12	14 701 749,00	16 325 741,34	92,56%
– poniżej standardu	4 961 322,46	5 657 312,23	5 988 889,09	90,19%
– wątpliwe	2 496 044,89	2 748 288,51	3 751 603,44	98,18%
– stracone	5 992 503,77	6 296 148,26	6 585 248,81	91,76%

Bezpieczny Bank

1	2	3	4	5
Należności od sektora budżetowego	6 453 791,12	7 668 137,59	7 881 514,70	4,11%
Należności pod obserwacją	0,00	0,00	28 858,59	0,10%
Należności zagrożone:	1 004,28	2 158,84	40 568,47	0,23%
– poniżej standardu	340,00	375,99	2 893,38	0,04%
– wątpliwe	0,00	173,12	1 961,92	0,05%
– stracone	664,28	1 609,73	35 713,17	0,50%
Należności ogółem	173 710 563,99	183 482 093,83	191 937 316,40	100,00%
Należności normalne z tytułu kred. kons. i pod obserwacją	0,00	0,00	28 860 492,99	100,00%
Należności zagrożone:	14 083 843,32	15 412 645,20	17 637 845,36	100,00%
– poniżej standardu	5 024 294,46	5 737 696,66	6 640 569,30	100,00%
– wątpliwe	2 567 344,40	2 806 841,95	3 821 024,49	100,00%
– stracone	6 492 204,46	6 868 106,59	7 176 251,57	100,00%

Źródło: Dane NBP, obliczenia własne.

Tabela 6. Rezerwy bilansowe na należności (kwoty w tys. zł)

Rezerwy bilansowe na:	31.12.98	31.03.99	30.06.99
Należności od podmiotów finansowych			
Należności pod obserwacją	0,00	0,00	3 893,69
Należności zagrożone	515 134,14	575 603,00	660 969,91
Należności od podmiotów niefinansowych			
Należności normalne z tytułu kred. kons. i pod obserwacją	0,00	0,00	194 338,90
Należności zagrożone	6 089 685,04	5 995 166,63	6 085 851,10
Należności od sektora budżetowego			
Należności pod obserwacją	0,00	0,00	194,78
Należności zagrożone	776,85	1 073,53	37 637,22
Należności ogółem			
Należności normalne z tytułu kred. kons. i pod obserwacją	0,00	0,00	198 427,37
Należności zagrożone	6 605 596,03	6 571 843,16	6 784 458,23

Źródło: Dane NBP, obliczenia własne.

Nowe idee i rozwiązania

Wprowadzenie wymogu tworzenia rezerw na należności normalne z tytułu kredytów konsumpcyjnych oraz wprowadzenie kategorii należności pod obserwacją spowodowało, iż banki musiały utworzyć rezerwy bilansowe na te należności w wysokości 198.427,4 tys. zł, co stanowiło 0,69% ich kwoty. Współczynnik ten sugeruje, iż niektóre banki utworzyły wyższe rezerwy niż wymagane 0,5%.

Według stanu na 30 czerwca 1999 roku w porównaniu do końca I kwartału 1999 roku w przypadku należności od sektora budżetowego nastąpił istotny wzrost we wszystkich kategoriach należności zagrożonych. Dla należności od Skarbu Państwa przewidziano w uchwale KNB nr 13/98 dwie kategorie: wątpliwe i stracone. W przypadku tych kategorii odnotowano wzrost odpowiednio 11- i 22-krotny. Rezerwy bilansowe wykazywane przez banki na należności zagrożone od sektora budżetowego wyniosły na koniec czerwca 1999 roku 37.637,22 tys. zł, co stanowiło 92,8% należności zagrożonych od tego sektora. Jedynie 18 banków komercyjnych wykazywało w swoich bilansach należności zagrożone od sektora budżetowego.

Tabela 7. Saldo rezerw na należności w rachunku zysków i strat (kwoty w tys. zł)

	31.12.98	31.03.99	30.06.99
Saldo rezerw na należności:			
– normalne i pod obserwacją	0,00	0,00	148 531,15
– zagrożone	1 412 497,80	21 693,41	209 206,71
Wynik na działalności bankowej	17 406 549,16	5 085 226,14	10 096 327,31
Wynik finansowy brutto	4 501 604,36	1 917 144,03	3 205 595,77
Udział salda rezerw na należności normalne i pod obserwacją w:			
– wyniku na działalności bankowej	—	—	1,47%
– wyniku finansowym brutto	—	—	4,63%
Udział salda rezerw na należności zagrożone w:			
– wyniku na działalności bankowej	8,11%	0,43%	2,07%
– wyniku finansowym brutto	31,38%	1,13%	6,53%

Źródło: Dane NBP, obliczenia własne.

Obciążenie wyniku na działalności bankowej tworzeniem rezerw na należności normalne i pod obserwacją wyniosło 1,5%, wyniku finansowego brutto zaś: 4,6%. W porównaniu do obciążenia wynikającego z tworzenia rezerw na należności zagrożone było ono niższe o odpowiednio 0,6 i 1,9 punktu procentowego.

Bezpieczny Bank

Indywidualnej analizie poddano 5 największych banków, tj. PKO BP, Bank Pekao SA, BGŻ SA, Bank Handlowy w Warszawie SA oraz PBK SA. Syntetyczne wyniki obliczeń zamieszczono w tabeli 8.

Tabela 8. Obciążenia banków z tytułu tworzenia rezerw na należności według stanu na 30 czerwca 1999 roku

Bank	Udział 1 (%)*	Udział 2 (%)**	Udział salda*** rezerw na należności normalne i pod obserwacją w:		Udział salda rezerw na należności zagrożone w:	
			wyniku na działalności bankowej	wyniku finansowym brutto	wyniku na działalności bankowej	wyniku finansowym brutto
PKO BP	0,48%	100,00%	1,83%	7,05%	-0,91%	-3,51%
Bank Pekao SA	0,76%	99,98%	1,50%	5,89%	2,50%	9,84%
BGŻ SA	1,50%	22,91%	1,63%	2,79%	-9,04%	-15,47%
Bank Handlowy w W-wie SA	0,95%	-0,63%	1,14%	-8,78%	-15,87%	
Powszechny Bank Kredytowy SA	2,50%	50,01%	1,86%	4,77%	1,94%	4,98%
Pozostałe banki	0,51%	87,57%	1,40%	4,75%	5,05%	17,20%
Sektor banków komercyjnych	0,69%	92,77%	1,47%	4,63%	2,07%	6,53%

Źródło: Dane NBP, obliczenia własne; * udział rezerw bilansowych na należności normalne z tytułu kredytów konsumpcyjnych i należności pod obserwacją w należnościach normalnych z tytułu kredytów konsumpcyjnych i należnościach pod obserwacją brutto bez odsetek; ** udział rezerw bilansowych na należności zagrożone od sektora budżetowego w należnościach zagrożonych od sektora budżetowego brutto bez odsetek; *** saldo definiowane jako różnica między kosztami zawiązania rezerw a przychodami z tytułu ich rozwiązania.

Wszystkie analizowane indywidualnie banki komercyjne wykazywały rezerwy bilansowe na należności normalne z tytułu kredytów konsumpcyjnych i należności pod obserwacją w wysokości wyższej od wymaganych. Należy jednak pamiętać, iż część banków tworzy dodatkowo rezerwy na należności normalne inne niż z tytułu kredytów konsumpcyjnych. Pozostałe banki komercyjne (łącznie) utworzyły rezerwy na poziomie zbliżonym do wymaganego minimum¹¹⁾.

3.2.2. Banki spółdzielcze

Struktura podmiotowa i jakościowa należności w sektorze banków spółdzielczych została przedstawiona w tabeli 9.

Nowe idee i rozwiązania

Tabela 9. Struktura podmiotowa i jakościowa należności (brutto, bez odsetek, kwoty w tys. zł)

	31.12.98	31.03.99	30.06.99	Struktura (30.06.99)
Należności od podmiotów finansowych	4 907 491,95	4 943 439,23	4 516 372,08	37,33%
Należności pod obserwacją	0,00	0,00	0,00	0,00%
Należności zagrożone:	22 185,31	18 226,57	18 228,65	7,01%
- poniżej standardu	0,00	0,00	131,23	0,14%
- wątpliwe	45,00	29,80	0,00	0,00%
- stracone	22 140,31	18 196,77	18 097,42	13,40%
Należności od podmiotów niefinansowych	6 236 763,66	6 843 370,95	7 525 513,09	62,20%
Należności normalne z tytułu kred. kons. i pod obserwacją	0,00	0,00	1 680 846,83	100,00%
Należności zagrożone:	209 740,30	221 654,59	241 768,80	92,97%
- poniżej standardu	69 664,54	82 215,33	92 437,31	99,80%
- wątpliwe	29 294,95	28 747,29	32 412,48	100,00%
- stracone	110 780,81	110 691,97	116 919,01	86,60%
Należności od sektora budżetowego	47 286,45	50 052,20	56 063,23	0,46%
Należności pod obserwacją	0,00	0,00	0,00	0,00%
Należności zagrożone:	0,00	0,00	53,70	0,02%
- poniżej standardu	0,00	0,00	53,70	0,06%
- wątpliwe	0,00	0,00	0,00	0,00%
- stracone	0,00	0,00	0,00	0,00%
Należności ogółem	11 191 542,06	11 836 862,38	12 097 948,40	100,00%
Należności normalne z tytułu kred. kons. i pod obserwacją	0,00	0,00	1 680 846,83	100,00%
Należności zagrożone:	231 925,61	239 881,16	260 051,15	100,00%
- poniżej standardu	69 664,54	82 215,33	92 622,24	100,00%
- wątpliwe	29 339,95	28 777,09	32 412,48	100,00%
- stracone	132 921,12	128 888,74	135 016,43	100,00%

Źródło: Dane NBP, obliczenia własne.

Bezpieczny Bank

Wprowadzenie obowiązku tworzenia rezerw na należności normalne z tytułu kredytów konsumpcyjnych oraz na należności pod obserwacją przyczyniło się do konieczności utworzenia rezerw w wysokości 8.254,2 tys. zł, co stanowiło 0,49% ich kwoty. Wskaźnik ten unaocznia, że nie wszystkie banki spółdzielcze utworzyły rezerwy na wymaganym (0,5%) poziomie. Rezerwy na wyższym od wymaganego poziomu wykazały banki zrzeszone w: LBR SA, MBR SA, PKBR SA, WMBR SA¹²⁾.

Tabela 10. Rezerwy bilansowe na należności (kwoty w tys. zł)

Rezerwy bilansowe na:	31.12.98	31.03.99	30.06.99
Należności od podmiotów finansowych			
Należności pod obserwacją	0,00	0,00	0,00
Należności zagrożone	21 987,02	18 165,26	18 153,78
Należności od podmiotów niefinansowych			
Należności normalne z tytułu kred. kons. i pod obserwacją	0,00	0,00	8 254,23
Należności zagrożone	127 240,10	126 539,29	133 867,58
Należności od sektora budżetowego			
Należności pod obserwacją	0,00	0,00	0,00
Należności zagrożone	0,00	0,00	14,32
Należności ogółem:	149 227,12	144 704,55	160 289,91
Należności normalne z tytułu kred. kons. i pod obserwacją	0,00	0,00	8 254,23
Należności zagrożone	149 227,12	144 704,55	152 035,68

Źródło: Dane NBP, obliczenia własne.

Jakość należności od sektora budżetowego w sektorze banków spółdzielczych jest dobra. Według stanu na 31 grudnia 1998 roku oraz 31 marca 1999 roku nie występowały należności zagrożone. Na koniec czerwca 1999 roku stan należności zagrożonych od sektora budżetowego (kategoria poniżej standardu) wyniósł 53,7 tys. zł.

Obciążenie wyniku na działalności bankowej tworzeniem rezerw na należności normalne i pod obserwacją wyniosło 1,2%, wyniku finansowego brutto zaś: 5,1%. W stosunku do obciążenia wynikającego z tworzenia rezerw na należności zagrożone było niższe o odpowiednio 0,4 i 1,7 punktu procentowego.

Analizę obciążenia banków spółdzielczych (według zrzeszeń) tworzeniem rezerw prezentuje tabela 12.

Nowe idee i rozwiązania

Tabela 11. Saldo rezerw na należności w rachunku zysków i strat (kwoty w tys. zł)

Rezerwy bilansowe na:	31.12.98	31.03.99	30.06.99
Saldo rezerw na należności:			
- należności pod obserwacją	0,00	0,00	7 585,51
- należności zagrożone	14 236,20	2 375,01	10 128,96
Wynik na działalności bankowej	1 217 627,32	312 840,99	647 940,66
Wynik finansowy brutto	285 462,41	81 144,54	147 818,84
Udział salda rezerw na należności normalne i pod obserwacją w:			
- wyniku na działalności bankowej	—	—	1,17%
- wyniku finansowym brutto	—	—	5,13%
Udział salda rezerw na należności zagrożone w:			
- wyniku na działalności bankowej	1,17%	0,76%	1,56%
- wyniku finansowym brutto	4,99%	2,93%	6,85%

Źródło: Dane NBP, obliczenia własne.

Tabela 12. Obciążenia banków spółdzielczych (wg zrzeszeń) z tytułu tworzenia rezerw na należności według stanu na 30 czerwca 1999 roku

Zrzeszenie ¹³⁾	Udział 1 (%) [*]	Udział 2 (%) ^{**}	Udział salda ^{***} rezerw na należności pod obserwacją w:		Udział salda rezerw na należności zagrożone w:	
			wyniku na działalności bankowej	wyniku finansowym brutto	wyniku na działalności bankowej	wyniku finansowym brutto
1	2	3	4	5	6	7
SBR Samopomoc Chłopska	0,38%	—	0,33%	2,67%	-0,58%	-4,72%
BBR SA	0,49%	—	0,76%	4,24%	2,40%	13,36%
BUG SA	0,49%	—	1,29%	6,14%	1,31%	6,25%
DBR SA	0,49%	—	1,22%	7,68%	-2,19%	-13,79%
GBPZ SA	0,44%	—	1,41%	5,13%	3,03%	11,07%
GBW SA	0,49%	—	1,14%	4,48%	1,99%	7,82%

Bezpieczny Bank

1	2	3	4	5	6	7
LBR SA	0,53%	26,67%	0,87%	4,67%	-0,33%	-1,76%
MBR SA	0,53%	—	1,58%	5,91%	1,66%	6,21%
MR BANK SA	0,47%	—	0,87%	3,82%	1,73%	7,61%
PKBR SA	0,57%	—	1,01%	5,52%	2,57%	14,09%
RBR SA	0,48%	—	1,26%	7,09%	0,07%	0,41%
WMBR SA	0,52%	—	0,92%	4,69%	0,14%	0,70%
Sektor banków spółdzielczych	0,49%	26,67%	1,17%	5,13%	1,56%	6,85%

Źródło: Dane NBP, obliczenia własne; * udział rezerw bilansowych na należności normalne z tytułu kredytów konsumpcyjnych i należności pod obserwacją w należnościach normalnych z tytułu kredytów konsumpcyjnych i należnościach pod obserwacją brutto bez odsetek; ** udział rezerw bilansowych na należności zagrożone od sektora budżetowego w należnościach zagrożonych od sektora budżetowego brutto bez odsetek; *** saldo definiowane jako różnica między kosztami zawiązania rezerw a przychodami z tytułu ich rozwiązania.

W sektorze banków spółdzielczych w porównaniu do sektora banków komercyjnych obciążenie wyniku na działalności bankowej saldem rezerw było niższe, a wyniku finansowego brutto wyższe. Zmiany zasad naliczania rezerw celowych spowodowały wzrost obciążenia banków, ale w dłuższej perspektywie nowe zasady tworzenia rezerw mogą mieć pozytywny wpływ na ocenę jakości aktywów.

WNIOSKI

Zmiany w zakresie zewnętrznych regulacji bankowych nie mają jednoznacznie wpływu na warunki działalności bankowej.

Tabela 13. Ocena wpływu zmian w zakresie regulacji ostrożnościowych na warunki działalności bankowej

Rodzaj regulacji	Wpływ zmian
Fundusze własne	Obecnie nie można ocenić
Współczynnik wypłacalności	Pozytywny dla banków
Rezerwy celowe	Wzrost obciążenia banków, ale w dłuższej perspektywie pozytywny

Źródło: Opracowanie własne.

Według obecnego stanu nie można ocenić wpływu zmian zasad obliczania funduszy własnych na sytuację banków. Zmiany wprowadzone uchwałą KNB nr 8/98 miały charakter porządkujący i dopiero od 2001 roku będą wywierały

Nowe idee i rozwiązania

wpływ na wysokość funduszy własnych. Całościowy wpływ będzie można przedstawić dopiero w 2004 roku, kiedy skończy się okres przejściowy przewidziany przy pomniejszaniu funduszy własnych podstawowych.

Pozytywny wpływ na wysokość współczynnika wypłacalności miała zmiana wag ryzyka, przede wszystkim w stosunku do rządowych papierów wartościowych oraz należności zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości. Zmiana wag ryzyka wpłynęła na obniżenie wartości aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem (w sektorze banków komercyjnych o ok. 20%), a tym samym wzrost współczynnika wypłacalności. Analiza wpływu zmian wag ryzyka na wartość aktywów i zobowiązań pozabilansowych w poszczególnych bankach wskazuje, że w relatywnie w niewielu przypadkach zwiększyła się wartość aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem.

Zmiany zasad klasyfikacji należności i tworzenia rezerw, przede wszystkim objęcie nimi należności normalnych i pod obserwacją, spowodowały konieczność utworzenia dodatkowych rezerw. Przyczyniło się to do wzrostu relacji salda rezerw na należności do wyniku finansowego banków, a w związku z tym zwiększyło obciążenie z tego tytułu. W sektorze banków komercyjnych obciążenie wyniku na działalności bankowej zwiększyło się o 1,5 punktu procentowego, a wyniku brutto o 4,6 punktu procentowego, w sektorze banków spółdzielczych odpowiednio o 1,2 punktu procentowego i 5,1 punktu procentowego. Dla porównania, obciążenie z tytułu tworzenia rezerw na należności zagrożone było odpowiednio wyższe o ok. 0,5 punktu procentowego i 2,0 punktu procentowe od zacytowanego. W dłuższej perspektywie obowiązek tworzenia rezerw na należności normalne oraz wydzielenie kategorii pod obserwacją może mieć pozytywny wpływ na praktykę bankową w zakresie oceny jakości aktywów. Obecnie tylko nieliczne banki dobrowolnie tworzą rezerwy wyższe od wymaganych.

Małgorzata Iwanicz-Drozdowska, Małgorzata Zaleska

Przypisy

- ¹⁾ Według stanu prawnego obowiązującego na dzień 31.12.1999 r.
- ²⁾ Zarządzenie Prezesa NBP nr 7/93 w sprawie norm dotyczących pokrycia funduszami własnymi aktywów banku określało także sposób „ważenia” aktywów i zobowiązań pozabilansowych.
- ³⁾ Różnice między „starymi” i „nowymi” rozwiązaniami zaznaczono kursywą.
- ⁴⁾ Rezerwy na ryzyko i wydatki są to rezerwy utworzone na pokrycie strat prawdopodobnych lub możliwych, nie związanych z podstawową działalnością banku.
- ⁵⁾ Fundusz inwestycyjny jest to fundusz przeznaczony na finansowanie inwestycji.
- ⁶⁾ Fundusze przyswojone są to środki stanowiące składniki funduszy własnych, do dnia wejścia w życie nowej ustawy (1 stycznia 1998 roku), za zgodą Prezesa NBP, wydaną na podstawie art. 35 ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. – Prawo bankowe.
- ⁷⁾ 2 grudnia 1998 roku KNB przyjęła uchwałę nr 12/98 w sprawie trybu i warunków zaliczenia do funduszy uzupełniających banków spółdzielczych określonej części dodatkowej kwoty odpowiedzialności członków. KNB może zaliczyć do funduszy uzupeł-

niających banków spółdzielczych zrzeszonych w bankach regionalnych lub zrzeszających określoną część dodatkowej kwoty odpowiedzialności członków, nie więcej jednak niż 50% tej kwoty. Zaliczenie to może nastąpić na wniosek zainteresowanego banku spółdzielczego, złożony za pośrednictwem właściwego banku regionalnego lub zrzeszającego, po spełnieniu następujących warunków:

- walne zgromadzenie (zebranie przedstawicieli) banku spółdzielczego podjęło uchwałę o podniesieniu odpowiedzialności członków banku do podwójnej wysokości wniesionych przez nich udziałów w przypadku powstania w banku strat,
 - statut banku spółdzielczego określa zasady odpowiedzialności członków banku, z tytułu powstałych w nim strat,
 - każdy członek banku złożył pisemne zobowiązanie uczestniczenia w pokrywaniu strat banku do podwójnej wysokości posiadanych udziałów,
 - wierzycelności wynikające z zobowiązań (odpowiedzialności członków banku) zostały zabezpieczone poprzez wystawienie przez każdego członka banku weksła in blanco, zaopatrzonego w stosowną deklarację wekslową,
 - weksła in blanco zostały zdeponowane we właściwym banku regionalnym lub zrzeszającym,
 - na dzień składania wniosku, wszystkie zadeklarowane przez członków banku udziały zostały uzupełnione do wysokości określonej w statucie banku spółdzielczego.
- ⁸⁾ KNB w odniesieniu do banków przejmujących banki zagrożone upadłością lub likwidacją ze względu na złą sytuację ekonomiczną, może zezwolić na czasowe nieuwzględnianie w pomniejszeniach funduszy własnych części lub całości pozycji związanych z bezpośrednim zaangażowaniem kapitałowym banku.
- ⁹⁾ Banki te stanowią pierwszą „piątkę” największych banków pod względem wielkości sumy bilansowej.
- ¹⁰⁾ Uchwała KNB nr 5/99 z dnia 16 listopada 1999 roku, zmieniająca uchwałę KNB nr 13/98, rozszerzyła katalog do osiemnastu punktów.
- ¹¹⁾ W analizie pominięto kwestię pomniejszenia kwoty należności, od której jest naliczana rezerwa celowa, o określone kategorie zabezpieczeń (zgodnie z uchwałą KNB nr 13/98).
- ¹²⁾ Lubelski Bank Regionalny SA (LBR SA), Małopolski Bank Regionalny SA (MBR SA), Pomorsko-Kujawski Bank Regionalny SA (PKBR SA), Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny SA (WMBR SA).
- ¹³⁾ Bałtycki Bank Regionalny SA (BBR SA), Bank Unii Gospodarczej SA (BUG SA), Gospodarczy Bank – Południowo Zachodni SA (GBPZ SA), Gospodarczy Bank Wielkopolski SA (GBW SA), Lubelski Bank Regionalny SA (LBR SA), Małopolski Bank Regionalny SA (MBR SA), Mazowiecki Bank Regionalny SA (MR BANK SA), Pomorsko-Kujawski Bank Regionalny SA (PKBR SA), Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny SA (WMBR SA), Dolnośląski Bank Regionalny SA (DBR SA), Rzeszowski Bank Regionalny SA (RBR SA).

Konsultacje dla banków

Wojciech Konat
Bankowy Fundusz Gwarancyjny

SYNTETYCZNE MIERNIKI OCENY KONDYCJI FINANSOWEJ BANKÓW – STUDIUM PRZYPADKU¹⁾

Ocena kondycji finansowej przedsiębiorstw jest jednym z podstawowych narzędzi wspomagających podejmowanie właściwych decyzji inwestycyjnych, stymulujących wzrost gospodarczy. Oceny bezpieczeństwa banków w formie bądź co bądź uproszczonej dokonywali już pierwsi „deponenci” domów bankowych na terenie obecnej Wenecji. Choć nie posiadamy informacji o żadnej upadłości w tamtych czasach, to na podstawie silnej pozycji kilku domów bankowych można wnioskować, iż musiały się zdarzać, a deponenci zaczęli wybierać domy bankierskie większe, co w ich mniemaniu znaczyło – bezpieczniejsze. Istotna była również reputacja właściciela.

Od lat 20. XX wieku rynki finansowe, tak jak i podmioty w nich uczestniczące, w szybkim tempie się rozwijały. Coraz większa liczba inwestorów, szczególnie instytucjonalnych, oraz podmiotów–emitentów stworzyła potrzebę posługiwania się wiarygodnymi, a zarazem łatwymi do uzyskania ocenami bezpieczeństwa inwestycji. Silnym bodźcem dla zdynamizowania tempa rozwoju metod analitycznych był Wielki Kryzys. Analizie miały podlegać zarówno podmioty, jak i emitowane przez nie instrumenty finansowe. Obecnie ani deponenci, ani inwestorzy nie są pozostawieni sami sobie. Podmioty dokonujące oceny banków niezależnie od nadzoru bankowego w znacznym stopniu wspomagają proces podejmowania przez nie decyzji.

Niniejsze opracowanie ma na celu porównanie dwóch sposobów syntetycznej oceny banków. Pierwszy z nich powstaje w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym²⁾, drugi zaś przygotowywany jest przez „Gazetę Bankową”. Warto zauważyć, iż oba rankingi powstały w różnych celach. „Gazeta Bankowa” jest zainteresowana pokazaniem banków najefektywniejszych, natomiast Bankowy Fundusz Gwarancyjny nastawiony jest na ocenę bezpieczeństwa funkcjonowania banków. Choć w krótkim okresie związek między efektywnością i bezpieczeństwem banku rozumianym jako minimalizowanie poszczególnych rodzajów ryzyka, ma charakter odwrotnie proporcjonalny³⁾, to w dłuższym czasie oba te czynniki są silnie